

דרשה לפרשת "כי תצא" שולמית ורדי

דרשה זו מוקדשת לעילוי נשמתה של גיסתי חנה שנפטרה לא מזמן.

הפרשה ממשיכה את נאום המצוות שנשא משה רבנו לפני מותו, מפרט מגוון רחב מאד של ציוויים ואיסורים בתחומים שונים:

הפרשה עמוסה ודחוסה במצוות - 74 מתוך 613 מצוות-

דיני מלחמה
דיני משפחה
דיני עבודה וצדק כללי
דיני כילאיים
דיני בין אדם לחברו
לזכור את עמלק.

אתמקד ב 3 תחומים שנוגעים בשאלות מוסריות ופדגוגיות

1. "כי תצא למלחמה על אויביך.....כ"א ספר דברים
2. פה משה רבינו מדגיש את המגבלות שחלות על חיילים כלפי האוכלוסייה הנכבשת, על האיסור לגנוב, לחמוד מה שלא שייך ללוחם וכן ציווי לשלוט ביצרים רעים.

בזמן המלחמה, צורך הנקם מתעורר, מצופה מהכובש לשמור על ערכים מוסריים.

כשאדם יוצא למלחמה, ההגנות הטבעיות שלו, הסובבות אותו נעלמות, וכשהן נעלמות הוא נמצא תחת סיכון יותר גדול, והתורה מזהירה מפיתויים מיותרים ויצר הרע,, יש בפרשה הזו התעוררות על יצר הרע שהוא מוסתר אצל אדם, ולכן, חובה על האדם להתנהג בתבונה, במיוחד בעת ניצחון במלחמה, אשר גורר אחריו סכנה להתדרדרות מוסרית והתנהגות לא נאותה כלפי השבוי/שבוייה, כלפי השלל וכלפי "אישת יפת תואר" וחשקת בה" ומכל המקרים האלה "נשמרתה מכל דבר רע" והיה מחניך קדוש.

2)

כי יהיה לאיש בן סורר ומורה, איננו שומע בקול אביו ובקול אמו" בהלכה נפסק, שאם היה אחד ההורים עיוור או חרש, אין מענישים את בנם הסורר ומורה בעונש הקבוע לכך בתורה, פרשנים אומרים "אם אחד ההורים הוא חרש, אינו שומע למה שנעשה בביתו, אינו שומע את שיחת בנו בעודנו ילד קטן, , או שהוא עיוור, אינו רואה התנהגות בנו ועוד בעודו צעיר, מה כי ילין עליו אם נעשה סורר ומורה כשבגר הורים אשר אינם מתפנים להקשיב לילדיהם, אינם עוקבים בערנות בלתי פוסקת אחרי התנהגות ילדיהם, אינם יכולים להאשים לאחר מכן את הבן על שסר מן הדרך הישרה. גם להם חלק מהתוצאה. על המשפחה לעשות בדיק בית ולברר אפה היא טעתה בחינוכו.

למה נסמכה פרשת "כי הינה" נשים אחת אהובה ואחת שנואה לפרשה "כי יהיה לאיש בן סורר ומורה

כאן רשי בא ללמד אותנו עקרון פילוסופי: כל יחס בין אנשים המבוסס על ידי עוול ואי צדק, סופו ליצור עוד עוול ואי צדק בחברה.

האיש שלקח לו אישה בכוח ללא רצונה, סופו לשונאה והמהזוג הזה יצא בן סורר ומורה" - עוול גורר עוול ובפרקי אבות נאמר "מצווה גוררת מצווה ועברה דוררת עברה."

ההפטרה של הפרשה כי תצא היא "רני עקרה לא ילדה" ישעיהו נ"ד עם ישראל כשהוא בוגד בתורת ישראל ובאתיקה של מורשתו, נמשל ל"אישה עזובה ועצובת רוח בדיוק כמו האישה השנואה בה מדברת הפרשה אבל ההפטרה באה להבטיח לישראל עתיד זורח" כי בושט עלומיך תשכחי וחרפת אלמנותיך לא תזכרי עוד-----"ברגע קטון עזבתיך וברחמים גדולים אקבצך"

3)

"זכור את אשר עשה לך עמלק בצאתכם ממצרים" -ה-כו ספר דברים

עמלק משמש את האב טיפוס לאויבי עם ישראל בכל תקופה, הוענק הזיהוי עמלק לצורך אחר

כבר בשחר ההיסטוריה על עמנו, עמדה התורה על אופיו, לשכוח מאורעות אשר מהם הוא חייב להפיק לקחים עד סוף כל הדורות.

אנחנו עם ששוכח מהר מאד, עם העובר במהירות מדהימה אל סדר היום הרגיל לאחר מאורעות כבירים ומזעזעים.

שכחנו את צפיינו למדינה יהודית ואת מעמדנו השפל בשל העדר מדינה משלנו. אנחנו שוכחים ידידים, וגם את אלה אשר גרמו לנו רעות, לכן מצווה עלינו התורה "זכור את אשר עשה לך עמלק"

אנחנו מצוים שלא לשכוח את המעשה הזה, כאשר ירד עמלק מן ההר ותקף את בני ישראל, שזה עתה השתחרר מן הדיכוי המצרי.

כל עמלק ינסה לנצל את החולשה של עם ישראל כדי לתקוף אותו וזאת משחר ההיסטוריה של עמנו.

חיינו היום יומיים, קלות הדעת שלנו, יצר ההתפלגות שבתוכנו, מעידים כי שכחנו דברים חיוניים, אשר עלינו לזכור אותם ולשנן אותם לעצמנו ולבנינו, לא בהעברת שנה כלפי אויבינו כיום, חייב להתבטא ה "זכור" שלנו... עיקרו של הזכור חייב להיות מופנה כלפי עצמינו, כלפי פנים. "אשר עשה לך עמלק"

להוציא מסקנות ממה שנעשה לנו, וכיצד נוכל למנוע שדברים כאלה לא יעשו לנו בעתיד.

עם תום מלחמת העולם השנייה, שנתגלתה התמונה המלאה של השואה והובהר מה שנעשה לבית ישראל באירופה, כתב המשורר "אברהם שלונסקי" את השיר נדר ובו לאמר

על דעת עיני שראו את השכול
ועמסו זעקות על לבי השחוח
על דעת רחמי שהורוני למחול
עד באו ימים שאימו מלסלוח

נדרתי נדר: לזכור את הכל
לזכור - ודבר לא לשכוח

דבר לא לשכוח - עד דור עשירי
עד שוך עלבוני עד כולם עד כולהם
עדי יכולו כל שבטי מוסרי. קונם אם לריק יעבור ליל הזעם
קונם אם לבוקר אחזור לסורי
ומאום לא אלמד גם הפעם

שבת שלום
שולמית ורדי
20/8/21